Om diagnoser och att vara där

Vad lyssnar 805 psykiatriker på när de ska fortbilda sig? Ja allt från specialistkunskaper om diagnoser till överväganden för en filmregissör som ska skildra psykisk sjukdom.

– Som psykiater kan man inte annat än älska någon som skrivit en bok som heter: *Här ligger jag och duger.*

Det sa **Ullakarin Nyberg,** ordförande för Svenska psykiatriska föreningen när hon introducerade **Bob Hansson** som inledde årets psykiatrikongress i Stockholm.

Hon arbetar till vardags med suicidprevention inom Norra Stockholms psykiatri och forskar om suicid vid Karolinska Institutet.

Han är författare som inte hymlar med sin eventuella diagnos.

– Jag fick problembarn stämplat i pannan direkt jag kom till första klass, vissa trodde jag skulle hamna i fängelse, men jag blev poet istället. Det tycker en del är ännu värre, sa Bob Hansson.

Vad var det då som hände på vägen? Ja det gick ganska dåligt ganska länge. Bob hade svårt att uttala sitt eget namn Robert och lärde sig läsa sist av alla. Sedan kom som tur var Gösta som blev hans klassföreståndare och hade keps.

Vad vill du bli då? frågade Gösta.

– Kriminell eller hålla på med musik, blev svaret.

Gösta var gubbe, hycklade ibland, han var inget

helgon. Men han var där. Han gick till jobbet för att han trodde att han kunde förändra någon. Han ville inte bara leva sitt eget liv i lugn och ro.

– Han hade ingen aning om att han varit så viktig för mig förrän jag sa det i en intervju, sa Bob Hansson.

Kanske att Bob ville att vi alla skulle känna att det kan vi också vara för någon. Oavsett om vi är psykiater, socialarbetare, vän, förälder eller en helt vanlig medmänniska.

Efter dessa 45 minuters totala scennärvaro fanns det hur många seminarier som helst att välja på för de 805 deltagarna. En hel del lyssnade på **Herman Holm,** psykiater och överläkare i region Skåne. Omtyckt i brukarkretsar för att han förespråkar att patienten själv ska vara delaktig i sin vård. Herman pratade på scen med sin lillebror filmregissören **Hannes Holm,** som gjort den bioaktuella filmen om *Ted Gärdestad: För kärlekens skull.*

En vacker, rolig och sorglig film om en blåögd mycket begåvad pojke som skrev fantastisk musik för att sprida glädje. En film som gör mycket bra för synen på psykisk ohälsa hos en bred publik. Samtidigt som den visar psykiskt lidande visar den att Ted var en person som det var lätt att tycka om och som var så mycket mer än en psykisk sjukdom.

Hannes Holm visade olika scener ur filmen och berättade hur han tänkt runt dem och om hur han varit tvungen att välja bort en massa. I filmen gestaltas Teds röster mycket bra och vi ser hur de sakta smyger sig till allt större utrymme i hans liv.

Visst har Hannes diskuterat det här med dig?

– Ja, vi har haft en dialog om tidiga tecken, om känslor, om att vara lite eljest. Den här sårbarheten kan gå hand i hand med det som tar sig kreativa uttryck i konstnärliga yrken hos skådespelare och musiker, säger Herman Holm.

Herman Holm höll senare i ett seminarium där publiken utrustades med mentometerknappar. Utifrån korta fakta fick de välja vilken diagnos de trodde en patient hade. Posttraumatiskt stressyndrom/ptsd, emotionell personlighetsstörning, adhd, bipolaritet, blandberoende. Efter hand lades nya fakta till. Och hur reagerade gruppen psykiatriker då? Ja några ändrade diagnos. Emotionell personlighetsstörning var populärt, ptsd inte lika poppis. Men förvånansvärt många la till nya diagnoser så att patienten till slut hade allt som gick. Nåja, Herman Holm, hjälpte väl till samtidigt som självinsikten så småningom kickade in och ledde till slutsatsen att man bör börja någonstans, hjälpa patienten med det som är mest akut, och ta det lugnt med resten. Kanske utesluta trauma, innan man går vidare.

För den som ville lära mer om OCD, ***Obsessive Compulsive Disorder, tvångtankar och tvångshandlingar*** fanns en hel eftermiddag avsatt.

En diagnos som räknas hit och som är okänd i förhållande till hur många som kan anses ha den är *BDD, (Body Dysmorphic Disorder) – självupplevd fulhet* på svenska. Mellan 1, 7-2,4 procent drabbas, vilket gör BDD mycket vanligare än anorexia. BDD är underdiagnosticerat och kan orsaka mycket lidande.

– Vi måste göra behandling för BDD mer tillgänglig över hela landet. En tragisk ironi är att vi ber patienter som saknar självinsikt, som är en del i diagnosen, att de först ska komma över sin sjukdom,

och vara motiverade för behandling, innan de får hjälp, sa **Andrew Gentile,** gäststudent på Karolinska Institutet. Han har varit med i arbetet att ta fram internetbehandling för BDD.

En annan tvångsdiagnos där det saknas forskning om orsak och vad som utlöser den, och också kunskap om vad som hjälper, är *samlarsyndrom/hoarding.* Kognitiv beteendeterapi, KBT, hjälper bara en av tre. Hoarding är vanligare bland äldre, hos personer över 70 år kan 5-6 procent vara drabbade.

– Utöver det psykiska lidande som diagnosen medför kan samlarsyndrom ge fysiska besvär som allergier och andningsbesvär. Men också allvarliga rättsliga och ekonomiska svårigheter, som att personen blir vräkt och hemlös, sa **Volen Ivanov**, kvalitetsansvarig psykolog på psykiatri sydväst i Stockholm.

Blandningen av biologi och existentiella frågeställningar gick igen i programmet.

Stefan Einhorn, överläkare vid Radiumhemmet och författare menade att det största av alla misstag vi gör är att tro att alla människor tänker som vi.

– Man ställde frågan: Om du skulle ta emot en jättetuff cytostatikabehandling hur stor chans ska det vara att bli botad för att du ska ta den? Friska personer svarade 50 procent, det gjorde även sjuksköterskorna. Läkarna svarade 25 procent. Men för de sjuka räckte det med en procents chans.

– Alltså ska du ska sträva efter att bemöta andra såsom de behöver bli bemötta, sa Stefan Einhorn.

Text och bild: Anna Fredriksson

På bilden syns filmregissören Hannes Holm till vänster och

hans storebror psykiatern Herman Holm till höger.